Rijksoverheid

Factsheet

Archiefwet 2026: Waardering en selectie

Webinar met Esther van Hofwegen en Douwe van der Galiën (Nationaal Archief)
2 november 2026

LEER HUIS

Begrippen

Waar hebben we het over? De belangrijkste wijzigingen in begrippen voor wat betreft waardering en selectie:

Archiefwet 1995	Archiefwet 2026	Toelichting
Selectielijst	Selectiebesluit	De betekenis wijzigt niet. Het nieuwe begrip maakt duidelijker dat het om een juridisch besluit (van de minister) gaat, waartegen bezwaar en beroep mogelijk zijn.
Zorgdrager	Verantwoordelijk overheidsorgaan	Met de wijziging van het begrip is inhoudelijk geen wijziging beoogd. Wel zijn onder de Archiefwet 2026 alle zbo's en vaste adviescolleges genoemd als verantwoordelijk overheidsorgaan. *Vallen die organisaties nu onder een selectielijst van een ministerie, dan blijft dat zo. Als er een nieuw selectiebesluit wordt opgesteld, dan gelden de nieuwe regels.*
Archiefbescheiden	Documenten	Definitie van het begrip document is afgestemd op de definitie uit de Wet open overheid.
Geldigheidsduur	Toepassingsperiode	Dit is een inhoudelijke wijziging. De geldigheid van een selectiebesluit is onder de Archiefwet 2026 onbeperkt. In plaats van een geldigheidsduur van voorheen 20 jaar is een selectiebesluit onder de Archiefwet 2026 toepasbaar voor maximaal 10 jaar vanaf het moment van vaststelling.

Belangrijk

Het is niet nodig bestaande selectielijsten die zijn vastgesteld op grond van de Archiefwet 1995 aan te passen. Een overgangsbepaling in de Archiefwet 2026 zorgt ervoor dat deze van kracht blijven.

Is er een externe deskundige benoemd bij jouw organisatie? Dan blijft die benoeming van kracht. Wel worden externe deskundigen onder de nieuwe wet voor maximaal 5 jaar benoemd. Benoeming voor onbepaalde tijd kan onder de Archiefwet 2026 niet meer.

Drie doelen

1 Vermindering administratieve last

Eén uniforme vaststellingsprocedure
Alle selectiebesluiten worden vanaf 1 januari 2027 vastgesteld door de rijksarchivaris, namens de minister van OCW.

Gezamenlijke selectiebesluiten
Verschillende organisaties mandateren één organisatie om namens hen het selectiebesluit te ontwerpen en te laten vaststellen. Vooral decentrale overheden maken hier gebruik van.
Bijvoorbeeld: De VNG doet dit voor gemeenten.

Groepsselectiebesluiten
Een representatieve organisatie van een groep **privaatrechtelijke** verantwoordelijke overheidsorganen kan voor haar achterban een groepsselectiebesluit opstellen.
Bijvoorbeeld: de PO-raad en de VO-raad doen dit voor alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs.

2 Meer flexibiliteit

Meerdere selectiebesluiten per verantwoordelijk overheidsorgaan
Deze mogelijkheid bestond al onder Archiefwet 1995 maar de Archiefwet 2026 heeft dit expliciet opgenomen en vereist dat er in een selectiebesluit wordt opgenomen hoe dat selectiebesluit zich verhoudt tot andere selectiebesluiten van het verantwoordelijk overheidsorgaan.
Bijvoorbeeld: een apart selectiebesluit voor een nieuw organisatieonderdeel.

Afwijken van een vastgesteld selectiebesluit
De kern is dat het makkelijker wordt om tussentijdse aanpassingen door te voeren, zonder de gehele vaststellingsprocedure te hoeven doorlopen.
Mogelijke afwijkingen:
1. *Uitzonderen van vernietiging**
2. Het verkorten van een bewaartermijn
3. Het verlengen van een bewaartermijn
4. Het aanpassen van de indeling en omschrijving van categorieën documenten

**Uitzonderen van vernietiging bestaat ook in huidige wet, de andere drie afwijkingen zijn nieuw in de Archiefwet 2026.*

3 Meer eenheid van selectiebeleid

Bewaarcriteria geven invulling aan de belangen in de wet.

De vier bewaarcriteria in het Archiefbesluit 2026
- **Strategische besluitvorming**
  Bijvoorbeeld: vergaderstukken van bestuurlijke overleggen.
- **Planvorming en verantwoording**
  Bijvoorbeeld: Het jaarverslag van een organisatie
- **Cruciale processen**
  Bijvoorbeeld: Het opstellen van beleid
- **Essentiële registraties**
  Bijvoorbeeld: Basisregistratie Personen

Welke informatie precies onder één van de bewaarcriteria valt, kan per organisatie verschillen. Daarom biedt het Archiefbesluit ruimte om er per organisatie invulling aan te geven.

Modelselectiebesluiten
- De rijksarchivaris krijgt de bevoegdheid om modelselectiebesluiten **voor de rijksoverheid** vast te stellen. Dit kan voor een specifieke groep organisaties of voor bepaalde categorieën informatie gelden.
  Bijvoorbeeld: modelselectiebesluiten voor e-mail en chat.

Een modelselectiebesluit kan een hulpmiddel zijn voor organisaties en kan als kaderstellend document worden ingezet.

Selectieregister
- Het Archiefbesluit bepaalt dat selectiebesluiten en alle afwijkingen daarop door het Nationaal Archief worden gepubliceerd in het selectieregister.
- Het selectieregister maakt bewaartermijnen beter toegankelijk en vindbaar. Hierdoor wordt het ook mogelijk om besluiten te vergelijken en meer uniformiteit na te streven.

Het selectieregister komt in 2027 beschikbaar op de website van het Nationaal Archief. Hierin zullen niet alleen nieuwe selectiebesluiten vindbaar zijn. Ook reeds bestaande selectielijsten zullen in het selectieregister raadpleegbaar zijn. Daarnaast zal het Nationaal Archief ook alle afwijkingen op een selectiebesluit in dit selectieregister vastleggen, zowel voor decentrale overheden als rijksoverheidsorganisaties.

Vraag & Antwoord

Een aantal vragen uit het webinar uitgelicht.

Als je organisatie onder een groepsselectiebesluit valt en je wilt afwijken van een bewaartermijn uit het selectiebesluit, kan dat als organisatie apart, of kan alleen als groep tot die afwijking besloten worden?
Individueel afwijken is mogelijk. Wij zullen als NA altijd adviseren dit wel af te stemmen binnen de 'groep'.

Blijven hotspots een mogelijke manier van uitzonderen van vernietigen?
Ja, dat blijft onder de Archiefwet 2026 mogelijk. Dit is opgenomen in de nota van het Archiefbesluit.

Komen selectielijsten van decentrale overheden ook in het selectieregister van het NA te staan?
Ja, het register is voor de centrale en decentrale overheden. Ook de afwijkingen van een selectiebesluit op decentraal niveau (bijvoorbeeld hotspots) komen hierin. Die afwijkingen geef je door aan het NA. De praktische invulling van dit proces volgt nog, houd hiervoor de website van het NA in de gaten.

Wat gaat de informatiebeheerder in de praktijk merken van de veranderingen?
De wet zorgt ervoor dat selectiebesluiten beter toepasbaar zijn en beter aansluiten op de actuele situatie van een organisatie bijvoorbeeld door de mogelijkheid om tussentijds af te kunnen wijken van een vastgesteld selectiebesluit.

Waar kan ik terecht voor meer informatie?
Voor meer informatie en vragen over waardering en selectie en de Archiefwet 2026 kun je terecht op de website van het Nationaal Archief. Hier vind je o.a. de Handreiking Waardering en Selectie.

Meer weten of leren over de Archiefwet 2026?

Op de speciale themapagina van het Leerhuis vind je al het leeraanbod rondom de implementatie van de Archiefwet 2026, zoals trainingen, workshops, webinars, kennisclips en microlearnings en een podcastserie.

In de kennisbank van het Nationaal Archief vind je actuele en verdiepende informatie over de wet, de achterliggende veranderingen en de gevolgen voor de praktijk. Ook de links naar de teksten van de archiefwet, het archiefbesluit en de archiefregeling vind je hier.

Wil je sparren met collega's, vragen stellen of tips delen? Sluit je aan bij de KIA-groep 'Archiefwet 2026'. Hier vind je ook alle bijeenkomsten en evenementen om collega's te ontmoeten en op de hoogte te blijven van ontwikkelingen rondom de Archiefwet 2026.

LEER HUIS